

Kohtuasi C-417/23

Eelotsusetaotluse kokkuvõte vastavalt Euroopa Kohtu kodukorra artikli 98 lõikele 1

Saabumise kuupäev:

6. juuli 2023

Eelotsusetaotluse esitanud kohus:

Østre Landsret – Nordhavn (Taani)

Eelotsusetaotluse kuupäev:

30. juuni 2023

Hagejad:

Slagelse Almennyttige Boligselskab, Afdeling Schackenborgvænge

XM

ZQ

FZ

DL

WS

JI

PB

VT

YB

TJ

RK

Kostjad:

MV

EH

LI

AQ

LO

Social-, Bolig- og Ældreministeriet

Põhikohtuasja ese

Põhikohtuasi hõlmab viit eraldiseisvat hagi, millest kohtuasjad nr 1–4 on hagi, mille elamuühing SAB esitas viie üürniku vastu, paludes tuvastada, et üürnikud peavad tunnistama, et nende üürilepingute lõpetamine äriühingu poolt on õiguspärane (**Schackenborgvænge** Slagelses), ning kohtuasja nr 5 esitasid 11 üürnikku, et lasta läbi vaadata, kas Social-, Bolig- og Ældreministeriet (sotsiaal-, elamumajandus- ja eakate ministeerium) heakskiit Kopenhaageni **Mjølnerparkeni** piirkonna arengukavale on õiguspärane.

Kõigi kohtuasjade keskne teema on see, kas Taani eeskirjad arengukavade kohta, millega vähendatakse peredele mõeldud sotsiaaleluasemeid nn ümberkujundatavates piirkondades (varem „väga probleemsed getopiirkonnad“), kujutavad endast diskrimineerimist etnilise päritolu alusel, mis on vastuolus Taani etnilise võrdse kohtlemise seaduse ja selle aluseks oleva direktiiviga 2000/43.

Samalaadseid küsimusi uuritakse ka mitmes teises Taani kohtus arutlusel olevas kohtuasjas, sealhulgas seitsmes kohtuasjas Højesteretis (Taani kõrgeim kohus) ja kahes kohtuasjas Retten i Aarhusis (Aarhushi piirkondlik kohus). Kõrgeim kohus on otsustanud peatada kohtuasjade menetlemise, kuni Euroopa Liidu Kohus arutab nendes kohtuasjades eelotsuse küsimusi.

Eelotsusetaotluse ese ja õiguslik alus

Eelotsusetaotlus ELTL artikli 267 teise lõigu alusel koostoimes sama artikli esimese lõiguga nõukogu 29. juuni 2000. aasta direktiivi 2000/43/EÜ, millega rakendatakse võrdse kohtlemise põhimõtte sõltumata isikute rassilisest või etnilisest päritolust, artikli 2 lõike 2 punktide a ja b tõlgendamise kohta.

Eelotsuse küsimused

1. Kas direktiivi 2000/43 artikli 2 lõike 2 punktides a ja b kasutatud terminit „etniline päritolu“ tuleb tõlgendada nii, et see hõlmab sellistel asjaoludel nagu käesolevas kohtuasjas – kus Taani sotsiaaleluasemete seaduse kohaselt tuleb vähendada perede sotsiaaleluasemete osakaalu nn ümberkujundatavates piirkondades ja kus ümberkujundatavaks piirkonnaks

liigitamise tingimuseks on see, et üle 50% elamupiirkonna elanikest on „mujalt kui lääneriikidest pärit sisserändajad ja nende järeltulijad“ – isikute rühma, mida määratletakse kui „mujalt kui lääneriikidest pärit sisserändajad ja nende järeltulijad“?

2. Kui vastus esimesele küsimusele on täielikult või osaliselt jaatav, siis kas artikli 2 lõike 2 punkte a ja b tuleb tõlgendada nii, et käesolevas asjas kirjeldatud skeem kujutab endast otsest või kaudset diskrimineerimist?

Viidatud Euroopa Liidu ja rahvusvahelised õigusnormid

Nõukogu 29. juuni 2000. aasta direktiivi 2000/43/EÜ, millega rakendatakse võrdse kohtlemise põhimõtte sõltumata isikute rassilisest või etnilisest päritolust, artikkel 1 ja artikli 2 lõiked 1 ja 2.

Euroopa Kohtu 16. juuli 2015. aasta otsus CHEZ Razpredelenie Bulgaria (C-83/14, EU:C:2015:480, punktid 46–60), 6. aprilli 2017. aasta otsus Jyske Finans (C-668/15, EU:C:2017:278, punktid 17–20) ja 10. juuni 2021. aasta otsus Land Oberösterreich (C-94/20, EU:C:2021:477).

ÜRO rahvusvaheline konventsioon rassilise diskrimineerimise kõigi vormide kõrvaldamise kohta.

ÜRO majanduslike, sotsiaalsete ja kultuuriliste õiguste rahvusvaheline pakt.

Rassilise diskrimineerimise likvideerimise komitee otsus Murat Er vs. Taani (CERD/C/71/D/40/2007)

Viidatud riigisisised õigusnormid

Sotsiaaleluasemete seadus (Almenboligloven) (27. septembri 2021. aasta konsolideeritud seadus nr 1877 sotsiaaleluasemete jms kohta)

Praegused õigusnormid on esitatud sotsiaaleluasemete seaduses, milles nähakse ette, et sotsiaaleluasemete osakond (osakonnad), millele kuulub elamupiirkond, peab (peavad) koos kohaliku omavalitsusega koostama arengukava sotsiaaleluasemete piirkondadele, mis on määratud nn ümberkujundatavateks piirkondadeks. Indenrigs- og boligministeren (sise- ja elamumajandusminister) peab arengukava heaks kiitma.

Arengukavas peavad sotsiaaleluasemeid haldav organisatsioon ja kohalik omavalitsus määrama kindlaks, kuidas elamupiirkonnas vähendatakse perede sotsiaaleluasemete osakaalu 1. jaanuariks 2030 maksimaalselt 40%ni eluruumide koguarvust. Seega võidakse arengukava tõttu sotsiaaleluasemete piirkonna üürnike üürilepingud lõpetada.

Põhikohtuasja puudutav peamine säte on sotsiaaleluasemete seaduse paragrahvis 61a, mis kehtestati 22. detsembri 2010. aasta seadusega nr 1610. Paragrahvi 61a praegused terminid kehtestati 27. novembri 2021. aasta seadusega nr 2157. Termin „paralleelkogukond“ asendas „geto“, samas kui „ümberkujundatav piirkond“ asendas termini „väga probleemne getopiirkond“. Muudeti ainult terminoloogiat.

Sotsiaaleluasemete seaduse paragrahvi 61a lõike 4 kohaselt nimetatakse sotsiaaleluasemete piirkonda nn ümberkujundatavaks piirkonnaks (varem „väga probleemne getopiirkond“), kui see on viimase viie aasta jooksul täitnud tingimusi, mille kohaselt see loetakse nn paralleelkogukonnaks (varem „geto“).

Sotsiaaleluasemete seaduse paragrahvi 61a lõigete 1 ja 2 kohaselt on paralleelkogukond elamupiirkond, mis vastab vähemalt kahele neljast kriteeriumist, mis on seotud elanike osalemisega tööturul, kuritegevuse taseme, haridustaseme ja keskmise sissetulekuga, ning kus rohkem kui 50% elanikest on mujalt kui lääneriikidest pärit sisserändajad või nende järeltulijad.

Praegune arengukavade jms süsteem kehtestati 27. novembri 2018. aasta seadusega nr 1322. Sellega seoses kehtestati nõue, et mujalt kui lääneriikidest pärit sisserändajate ja nende järeltulijate osakaal peab ületama 50%, et seda piirkonda loetaks getopiirkonnaks. Enne seadusemuudatuseni viinud seaduseelnõu koostas tollane valitsus 2018. aastal kava pealkirjaga „Et Danmark uden parallelsamfund – Ingen ghettoer 2023“ („Taani ilma paralleelühiskondadeta – mitte ühtegi getot aastaks 2023“), milles rõhutati soovi sidusa Taani järele, kus ei ole paralleelühiskondi muu kui lääneriigi taustaga inimeste seas, kes ei ole kohaliku kogukonnaga seotud. Viidates sellele kavale, sätestati seaduseelnõus soov võidelda paralleelühiskondade vastu, seades selle getokriteeriumide ajakohastamise ja konsolideerimise aluseks. Selle seaduseelnõu kohaselt tähendab geto elamupiirkonda, kus mujalt kui lääneriikidest pärit sisserändajad ja nende järeltulijad moodustavad üle 50% elanikest ning kus on täidetud vähemalt kaks neljast getokriteeriumist. Määratluses keskendutakse asjaolule, et getopiirkondade keskne probleem on mujalt kui lääneriikidest pärit sisserändajate ja nende järeltulijate puudulik integreerumine.

Termineid „sisserändajad“, „järeltulijad“, „lääne“ ja „muu kui lääne“ ei ole sotsiaaleluasemete seaduses ega selle ettevalmistavates materjalides määratletud. Selle asemel viidatakse Danmarks Statistikule (Taani statistikaamet), mis on koostanud nende terminite määratlused statistilistel eesmärkidel. Viimase kahe mõiste kohta on seal öeldud järgmist.

Lääneriigid

Lääneriikide hulka kuuluvad EL, Andorra, Austraalia, Kanada, Island, Liechtenstein, Monaco, Uus-Meremaa, Norra, San Marino, Šveits, Ühendkuningriik, USA ja Vatikani Linnriik.

Muud kui lääneriigid

Muude kui lääneriikide hulka kuuluvad Euroopa riigid Albaania, Valgevene, Bosnia ja Hertsegoviina, Kosovo, Makedoonia, Moldova, Montenegro, Venemaa, Serbia, Nõukogude Liit, Türgi, Ukraina ja Jugoslaavia. Kõik Aafrika, Lõuna- ja Kesk-Ameerika ning Aasia riigid. Kõik Okeania riigid (välja arvatud Austraalia ja Uus-Meremaa) ja kodakondsuseta isikud.

Etnilise võrdse kohtlemise seadus (lov om etnisk ligebehandling) (15. mai 2012. aasta konsolideeritud seadus nr 438 võrdse kohtlemise kohta etnilise päritolu alusel, mida on hiljem muudetud)

Direktiivi 2000/43 artikli 2 lõike 2 punkte a ja b rakendatakse Taani etnilise võrdse kohtlemise seaduse paragrahviga 3, mis on sõnastatud järgmiselt:

„Paragrahv 3.

1. Kedagi ei tohi otseselt ega kaudselt diskrimineerida tema või kolmanda isiku rassilise või etnilise päritolu alusel.

2. Otseseks diskrimineerimiseks peetakse seda, kui ühte inimest koheldakse rassilise või etnilise päritolu tõttu halvemini, kui on koheldud, koheldakse või võidakse kohelda teist isikut samalaadses olukorras.

3. Kaudseks diskrimineerimiseks peetakse seda, kui ilmselt neutraalne säte, kriteerium või tava põhjustab teatava rassilise või etnilise päritoluga isiku vähem soodsat kohtlemist võrreldes teistega, välja arvatud juhul, kui kõnealune säte, kriteerium või tava on objektiivselt põhjendatud seadusliku eesmärgiga ja selle eesmärgi saavutamise vahendid on asjakohased ja vajalikud.

[...]“.

Asjaolude ja põhikohtuasja lühiülevaade

- 1 Põhikohtuasjade keskne teema on see, kas asjaolu, et sotsiaaleluasemete seaduse paragrahvi 168a lõike 1 kohaselt tuleb nn ümberkujundatavates piirkondades (varem „väga probleemsed getopiirkonnad“) vähendada perede sotsiaaleluasemeid, kujutab endast diskrimineerimist etnilise päritolu alusel, mis on vastuolus Taani etnilise võrdse kohtlemise seaduse ja selle aluseks oleva direktiiviga. Ümberkujundatav piirkond on elamupiirkond, kus viimase viie aasta jooksul on rohkem kui 50% elanikkonnast moodustanud mujalt kui lääneriikidest pärit sisserändajad ja nende järeltulijad ning kus on täidetud vähemalt kaks neljast kriteeriumist, mis on seotud elanike osalemisega tööturul, kuritegevuse taseme, haridustaseme ja keskmise sissetulekuga.

- 2 **Schackenborgvænge** elamupiirkond (kohtuasjad nr 1–4) on sotsiaaleluasemete piirkond Slagelses Ringparkeni elamupiirkonnas. Ringparken nimetati alates 1. detsembrist 2018 väga probleemseks getopiirkonnaks, sest see elamupiirkond vastas kõigile neljale kriteeriumile, mis puudutavad elanike osalust tööturul, kuritegevuse taset, haridustaset ja keskmist sissetulekut, ning samuti kuulus 55,6% elanikest kategooriasse „mujalt kui lääneriikidest pärit sisserändajad ja nende järeltulijad“.
- 3 Sellest tulenevalt koostasid asjaomased elamuühistud (FOB ja SABI) koostöös Slagelse linnavalitsusega sotsiaaleluasemete seaduse paragrahvi 168a lõike 1 kohaselt Ringparkeni arengukava. Arengukava kohaselt vähendatakse perede sotsiaaleluasemeid 40%ni, mis tähendab Schackenborgvænge puhul teatavate elamute ümbernimetamist noortele mõeldud eluasemeteks, perede sotsiaaleluasemete lammutamist, eraisikutele müümist ja uue eraomandis hoone ehitamist. Trafik, Bygge- og Boligstyrelsen (transporti-, ehitus- ja elamuamet) kiitis arengukava heaks 14. jaanuaril 2020.
- 4 17. veebruaril 2020 lõpetas SAB Schackenborgvænges 17 üürilepingut, sealhulgas viie kostjast üürniku omad. Lepingud lõpetati heakskiidetud üürikriteeriumide kohaselt ja esitatud teabe järgi ei valitud üürnikke, kelle üürilepingud lõpetati, selle alusel, kas nad on mujalt kui lääneriikidest pärit sisserändajad või nende järeltulijad. Üürnikele pakuti uut püsivat eluaset.
- 5 Kui rääkida lühidalt üürnikest, siis MV (kohtuasi nr 1) on sündinud Türgis ja on Taani kodanik. EH (kohtuasi nr 2) sünniriigi, vanemate ega kodakondsuse kohta ei ole teavet. LI (kohtuasi nr 3) on sündinud Bosnias ja on Bosnia kodanik. AQ ja LO puhul (kohtuasi nr 4) on esimene sündinud Süürias, teine aga Liibanonis. Mõlemad on saanud Taani kodakondsuse.
- 6 Kõik üürnikud on esitanud lepingute lõpetamisele vastuväited ja nüüd on SAB esitanud nende vastu hagi, nõudes, et nad peavad tunnistama lepingute lõpetamise õiguspärasust. Viis kostjat on palunud, et hagi jäetaks rahuldamata ja SAB tunnistaks, et sotsiaaleluasemete seaduse paragrahv 61a on kehtetu.
- 7 Alates 1. detsembrist 2021 ei ole Ringparken enam ümberkujundatav piirkond, sest elamupiirkond ei vasta enam kriteeriumidele, mis on seotud tööturuga mitteseotud elanike ja teatavat liiki kuritegudes süüdi mõistetud elanike osakaaluga ning elanike keskmise sissetulekuga. Siiski on SAB endiselt kohustatud rakendama piirkonna heakskiidetud arengukava.
- 8 **Mjølnerparken** (kohtuasi nr 5) on Kopenhaageni sotsiaaleluasemete piirkond, mida haldab eluasemetega tegelev organisatsioon Bo-Vita. Alates 1. detsembrist 2018 on Mjølnerparkenit nimetatud väga probleemseks getopiirkonnaks (nüüd „ümberkujundatav piirkond“), sest sellest ajast alates on elamupiirkond täitnud kolm neljast kriteeriumist, mis on sätestatud sotsiaaleluasemete seaduse paragrahvi 61a lõikes 1, ning samuti kuulub ligikaudu 80% piirkonna elanikest kategooriasse „mujalt kui lääneriikidest pärit

sisserändajad ja nende järeltulijad“. Mjølnerparken loetakse endiselt ümberkujundatavaks piirkonnaks.

- 9 Selle põhjal koostas Bo-Vita 8. mail 2019 arengukava, mille kiitis muu hulgas 10. septembril 2019 heaks Indenrigs- og Boligministeriet (sise- ja elamumajandusministeerium, nüüd Social-, Bolig- og Ældreministeriet (sotsiaal-, elamumajandus- ja eakate ministeerium)). Kava hõlmas teatavate kortermajade müüki. Sellest tulenevalt peab Bo-Vita lõpetama asjaomaste kortermajade üürnike üürilepingud. Üürnikele on pakutud uut eluaset.
- 10 Kõnealuse kohtuasja (kohtuasi nr 5) hagejad on või olid asjaomaste kortermajade üürnikud. Kui rääkida lühidalt üürnikest, siis XM on sündinud Pakistanis ja omandanud Taani kodakondsuse. ZQ on sündinud Liibanonis ja tal on Taani kodakondsus. FZ on sündinud Pakistanis ja tal on Taani kodakondsus. DL on sündinud Süürias ja tal on Taani kodakondsus. WS on sündinud Süürias ja tal on Taani kodakondsus. JL on sündinud Süürias ja oli enne Taani kodakondsuse saamist kodakondsuseta palestiinlane. PB on sündinud Süürias ja oli enne Taani kodakondsuse saamist kodakondsuseta palestiinlane. VT on sündinud Liibüas ja tal on Taani kodakondsus. YB on sündinud Taanis ja tal on Taani kodakondsus. TJ on sündinud Taanis ja tal on Taani kodakondsus. RK on sündinud Taanis ja tal on Taani kodakondsus. Tema mõlemad vanemad on sündinud Liibanonis ja neil on Taani kodakondsus.
- 11 27. mail 2020 esitasid hagejad hagi sotsiaal-, elamumajandus- ja eakate ministeeriumi vastu, väites, et Mjølnerparkeni arengukava heakskiitmine ministeeriumi poolt 10. septembril 2019 on kehtetu, muu hulgas seetõttu, et kava põhineb sotsiaaleluasemete seaduse paragrahvi 61a lõikel 4. Ministeerium palus hagi rahuldamata jätta.
- 12 Nii Schackenborgvænge kui ka Mjølnerparkeni kohtuasjad on esitatud esimeses astmes läbivaatamiseks Østre Landsretile (idapiirkonna apellatsioonikohus), sest leitakse, et need tõstatavad põhimõttelisi küsimusi.

Põhikohtuasja poolte peamised argumendid

Schackenborgvænge kohtuasjad (kohtuasjad nr 1–4)

- 13 Hageja, elamuühing SAB, väitis muu hulgas, et üürnike üürilepingud lõpetati sotsiaaleluasemete üürimise seaduse (almenlejeloven) alusel ning SAB ei mõjutanud seda, et piirkond liigitati 1. detsembril 2018 väga probleemseks getopiirkonnaks (nüüd „ümberkujundatav piirkond“), ja on kohustatud järgima sotsiaaleluasemete seaduse eeskirju, muu hulgas paragrahve 168a ja 168b, mis käsitlevad ümberkujundatavates piirkondades perede sotsiaaleluasemete osakaalu vähendamist maksimaalselt 40%ni.
- 14 Lepingute lõpetamised ei kujuta endast ebaseaduslikku diskrimineerimist vastuolus etnilise võrdse kohtlemise seaduse paragrahviga 3. Üürnikke ei

diskrimineerita otseselt ega kaudselt etnilise päritolu alusel. SAB ei valinud 17 üürnikku, kelle üürilepingud lõpetati, nende rassilise või etnilise päritolu alusel. Lepingu lõpetamise kriteeriumid on osaliselt üürnike sissetulekubaas ja osaliselt see, kas üürnik või tema leibkonna teised liikmed on pannud viimase kuue kuu jooksul toime kuriteo.

- 15 Võrdse kohtlemise direktiivi artikli 3 lõikes 2 on sätestatud, et direktiiv ei hõlma diskrimineerimist kodakondsuse alusel, vaid üksnes diskrimineerimist rassilise või etnilise päritolu alusel. Samal ajal tunnistatakse, et teatavates valdkondades on üksikutel riikidel huvi ja vajadus diskrimineerida kodakondsuse alusel. „Mujalt kui lääneriikidest pärit sisserändajad ja nende järeltulijad“ on riiklik termin, sest „muud kui lääneriigid“ on määratletud kui „kõik riigid peale lääneriikide“ ning hõlmavad seega vähemalt 155 riiki. Praegu elab lääneriikides ligikaudu 940 000 000 inimest, samas kui mujal kui lääneriikides elab umbes 7 060 000 000 inimest. Seega moodustab muude kui lääneriikide elanikkond ligikaudu 88,25% maailma elanikkonnast.
- 16 Kostjatest üürnikud on muu hulgas väitnud, et SAB on kohustatud järgima Taani õigust, kuid mitte juhul, kui see on vastuolus rahvusvaheliste kohustustega.
- 17 See juhtum puudutab otsest diskrimineerimist. Sotsiaaleluasemete seaduse paragrahv 61a on vastuolus võrdse kohtlemise direktiiviga.

Mjølnerparkeni kohtuasi

- 18 Hagejast üürnikud on muu hulgas väitnud, et võrdse kohtlemise direktiivi artikli 2 lõike 2 punktis a kasutatud terminit „rassiline või etniline päritolu“ tuleb tõlgendada nii, et see hõlmab kriteeriumi „mujalt kui lääneriikidest pärit sisserändajad ja nende järeltulijad“, ning et see säte takistab elamupiirkonna nii lääneriikidest kui ka mujalt kui lääneriikidest pärit elanike rühma üürilepingute lõpetamist muu hulgas seetõttu, et mujalt kui lääneriikidest pärit sisserändajate ja nende järeltulijate osakaal ületab 50%.
- 19 Kaudset diskrimineerimist käsitleva direktiivi artikli 2 lõike 2 punkti b lauseosa „isikud rassilise või etnilise päritolu alusel“ tuleb tõlgendada nii, et see säte hõlmab ka kriteeriumi „mujalt kui lääneriikidest pärit sisserändajad ja nende järeltulijad“, mistõttu on selle sätega välistatud ka see, et ühe elanike rühma üürilepingud lõpetatakse muu hulgas seetõttu, et mujalt kui lääneriikidest pärit sisserändajate ja nende järeltulijate osakaal ületab 50%. See kriteerium ei ole „ilmselt neutraalne tingimus“, nagu on sätestatud artikli 2 lõike 2 punktis b.
- 20 Kui eelnevast hoolimata ollakse seisukohal, et tegemist on „ilmselt neutraalse sätte, kriteeriumi või tavaga“, siis väidetakse, et see kriteerium on just piisavalt seotud „teatavat“ [taani keeles „bestemt“ – puudub direktiivi eestikeelses versioonis] rassilist või etnilist päritolu isikutega. Muu kui lääne taustaga elanike rühm moodustab üle 80% elamupiirkonna elanikest.

- 21 Isegi kui asuda seisukohale, et seda kriteeriumi ei saa iseenesest pidada artikli 2 lõike 2 punktis b osutatud [teatava] rassilise või etnilise päritoluga isikuid hõlmavaks, väidetakse, et konkreetsetest statistilistest andmetest ilmneb, et suurem osa elanikest, keda Mjølnerparkeni arengukava mõjutab, on Liibanoni või Somaalia taustaga, mida peetakse teatavaks rassiliseks või etniliseks rühmaks.
- 22 Lisaks väidetakse, et kriteeriumi kasutamisel ei järgita õiguspärast eesmärki. Eesmärk on vähendada peredele mõeldud sotsiaaleluasemete arvu, et muuta piirkond „atraktiivseks elamupiirkonnaks“, tagades seal muu hulgas eri liiki eluasemete segunemise ja seega muutunud koosseisuga elanikkonna. Kui seda võrrelda põhieesmärgi ehk „getode likvideerimisega“ – kusjuures viimased on määravalt määratletud asjaoluga, et rohkem kui 50% piirkonna elanikest on muu kui lääne taustaga –, siis on arengukava heakskiitmise tegelik eesmärk selgelt tagada muu kui lääne taustaga elanike eemaldamine. Euroopa Liidu Kohus on leidnud, et just perekonna eluaseme kaotus kujutab endast äärmuslikku sekkumist põhiõigustesse.
- 23 Kostja, sotsiaal-, elamumajandus- ja eakate ministeerium, on muu hulgas väitnud, et direktiivi 2000/43 terminit „etniline päritolu“ tuleb tõlgendada nii, et see ei hõlma kategooriat „mujalt kui lääneriikidest pärit sisserändajad ja nende järeltulijad“.
- 24 Seega ei kujuta asjaolu, et sotsiaaleluasemete seaduse paragrahvis 168a nõutakse, et ümberkujundatavaks piirkonnaks (varem „väga probleemne getopiirkond“) liigitatud elamupiirkonna sotsiaaleluasemete ühistud koostaksid elamupiirkonna arengukava, endast otsest diskrimineerimist direktiivi artikli 2 lõike 2 punkti a kohaselt. See on nii, kuigi sotsiaaleluasemete seaduse paragrahvi 61a lõike 2 kohaselt on ümberkujundatavaks piirkonnaks liigitamise sõltumatu tingimus see, et üle 50% selle piirkonna elanikest on nn mujalt kui lääneriikidest pärit sisserändajad ja nende järeltulijad.
- 25 Danmarks Statistik lõi kategooria „mujalt kui lääneriikidest pärit sisserändajad ja nende järeltulijad“ statistilistel eesmärkidel ning seda tuleb ette mitmes Taani õigusaktis. Selle hindamisel, kas isik kuulub sellesse kategooriasse, lähtutakse üksnes isiku sünnikohast ning tema vanemate sünnikohast ja/või kodakondsusest.
- 26 Kategooria „mujalt kui lääneriikidest pärit sisserändajad ja nende järeltulijad“ hõlmab väga laia valikut isikuid, kellel ei ole kodakondsuse, keele, kultuurilise ja traditsioonilise päritolu ning tausta poolest ühiseid omadusi ega ühiseid tavasid, uskumusi, traditsioone ja omadusi, mis tulenevad ühisest või eeldatavast ühisest minevikust.
- 27 Seega ei ole otsest ja lahutamatu seost sotsiaaleluasemete seaduse paragrahvi 61a lõikes 2 sätestatud kategooria „mujalt kui lääneriikidest pärit sisserändajad ja nende järeltulijad“ – mis hõlmab rohkem kui poolt maailma rahvastikust – ja termini „etniline päritolu“ vahel, nagu see esineb direktiivis 2000/43.

- 28 Samuti ei kujuta sotsiaaleluasemete seaduse säte endast kaudset diskrimineerimist direktiivi 2000/43 artikli 2 lõike 2 punkti b tähenduses.
- 29 Hagejad on viidanud vaid statistikale, millest nähtub, et Mjølnerparkeni elanikest suurem osa on Liibanoni ja Somaalia päritolu. Samuti ajavad hagejad sellega seoses segamini etnilise päritolu ja kodakondsuse, mida direktiiv 2000/43 kindlasti ei hõlma (vt selle artikli 3 lõige 2).
- 30 Viimaseks kohaldatakse sotsiaaleluasemete seaduse paragrahvi 61a lõiget 2 vahet tegemata kõigi isikute suhtes, kes kuuluvad kategooriasse „mujalt kui lääneriikidest pärit sisserändajad ja nende järeltulijad“, ning igal juhul on nimetatud seaduse eeskirjade eesmärk tagada edukas integratsioon, mis on ELi õiguse kohaselt ülekaalukas üldine huvi. Viimaks on eeskirjad proportsionaalsed, sest need on integratsiooni edendamise meetmetena nii asjakohased kui ka vajalikud.
- 31 Menetlusse astujad on Institut for Menneskerettigheder (Taani Inimõiguste Instituut) (kohtuasjad nr 1–4 ja kohtuasi nr 5) ning ÜRO eriraportöörid (kohtuasi nr 5).
- 32 Institut for Menneskerettigheder on muu hulgas väitnud, et arengukava heakskiitmine (Mjølnerparken) ja üürilepingute lõpetamine (Schackenborgvænge) kujutavad endast otsest diskrimineerimist etnilise päritolu alusel, sest rõhutati kriteeriumi „mujalt kui lääneriikidest pärit sisserändajad ja nende järeltulijad“ ning see kriteerium on otseselt ja lahutamatult seotud etnilise päritoluga. Etniline kuuluvus on seega määrav, kui otsustatakse rakendada meetet, millega kaasneb halvem kohtlemine, nii nagu halvemat kohtlemist esineb etnilise päritoluga seotud põhjustel. Kriteerium „mujalt kui lääneriikidest pärit sisserändajad ja nende järeltulijad“ on otseselt ja lahutamatult seotud etnilise päritoluga. Seaduse ettevalmistavates materjalides ilmneb mitmes kohas, et seadusandja soovis käsitleda konkreetse rahvastikurühmaga seotud probleeme etnilise päritolu alusel. Kriteeriumi eesmärk on käsitleda Taani konkreetset rahvastikurühma, mis erineb seaduse ettevalmistavate materjalide kohaselt Taani elanikkonna enamusest oma standardite ja väärtuste poolest, mis on seotud kodanike põlvnemise, rahvusliku, genealoogilise ja kultuurilise kuuluvuse ja päritoluga. Selline rahvastiku jaotamine toimub etnilise päritolu järgi.

ÜRO eriraportöörid on muu hulgas öelnud, et „mujalt kui lääneriikidest pärit sisserändajad ja nende järeltulijad“ ei ole neutraalne kategooria, vaid põhineb põlvnemisel, rassil, etnilisel ja rahvuslikul päritolul ning et selline liigitamine viib otsese ja kaudse rassilise diskrimineerimiseni. „Muu kui lääne“ kategooria kasutamine elamuehituspoliitika kujundamisel ja üürnike kodust väljatõstmisel, mis ei ole vajalik ega õigustatud, on vastuolus Taani õiguslike kohustustega, mis tulenevad ÜRO rahvusvahelisest konventsioonist rassilise diskrimineerimise kõigi vormide kõrvaldamise kohta ning ÜRO majanduslike, sotsiaalsete ja kultuuriliste õiguste rahvusvahelisest paktist. Jaotus „lääne“ ja „muu kui lääne“ vahel ning viimase kategooria kasutamine, et lubada elamute renoveerimist ning eristada

„haavatavaid elamupiirkondi“, „getosid“ ja „väga probleemseid getosid“, kujutab endast keelatud otsest diskrimineerimist põlvnemise ning rahvusliku või etnilise päritolu alusel. Kuigi lääneriikide kategooria on geograafiliselt ebäühtlane, koosneb see peamiselt Euroopa riikidest ja Euroopa koloniaalriikidest, kus enamik kodanikke on valged. Seevastu „muu kui lääne“ nimekirjas olevad riigid, muu hulgas kõik maailma moslemienamusega riigid, on peamiselt mittevalged. „Haavatavate elamupiirkondade“ suhtes, mille sotsiaal-majanduslikud näitajad on getodega ühesugused – erinevalt piirkondadest, kus üle 50% elanikest on „muu kui lääne“ päritolu –, ei kohaldata laiendatud renoveerimisnõudeid, kui tegemist on enamjaolt „lääne“ elanikega kogukondadega. Seega on tegemist teleoloogilise eristusega, mis põhineb piirkondade etnilistel omadustel. Asjaolu, et kategooria „muu kui lääne“ hõlmab erinevat rahvuslikku või etnilist päritolu inimesi, ei välista rassilise diskrimineerimise võimalust. Lisaks sellele diskrimineeritakse üüriikke rassi alusel, rikkudes nende õigust eluasemele. Mittediskrimineerimine ja võrdne kohtlemine on piisava eluasemega seotud õiguse aluspõhimõtted, nagu on sätestatud ÜRO majanduslike, sotsiaalsete ja kultuuriliste õiguste rahvusvahelise pakti artiklis 11. Viidatakse ka ÜRO rassilise diskrimineerimise kõigi vormide kõrvaldamise rahvusvahelise konventsiooni artikli 2 lõikele 2 ja artikli 5 punkti e alapunktile iii. Üüriikke üüritava pinna juriidiline kasutuskindlus ning eluasemete asukoht ja piisavus, mis on ÜRO majanduslike, sotsiaalsete ja kultuuriliste õiguste komitee üldise märkuse nr 4 kohaselt piisava eluasemega seotud õiguse seitsme põhikomponendi seas, on sel juhul ohustatud vaid seetõttu, et nad on nn väga probleemsete getode mujalt kui lääneriikidest pärit elanikud või elavad nende kõrval.

Eelotsusetaotluse põhjenduste kokkuvõte

- 33 Østre Landsret leiab, et direktiivi artikli 2 sõnastusest ega Euroopa Kohtu kohtupraktikast ei ole võimalik järeldada, kas artikli 2 lõike 2 punktides a ja b kasutatud terminit „etniline päritolu“ tuleb sellistel asjaoludel nagu käesolevas kohtuasjas – kus Taani sotsiaaleluasemete seaduse kohaselt tuleb vähendada perede sotsiaaleluasemete arvu nn ümberkujundatavates piirkondades ja kus ümberkujundatavaks piirkonnaks liigitamise tingimuseks on see, et üle 50% elamupiirkonna elanikest on „mujalt kui lääneriikidest pärit sisserändajad ja nende järeltulijad“ – tõlgendada nii, et see hõlmab isikute rühma, mida määratletakse kui „mujalt kui lääneriikidest pärit sisserändajad ja nende järeltulijad“.
- 34 Kui tuleb, siis ei ole Østre Landsret samuti kindel, kas artikli 2 lõike 2 punkte a ja b tuleb tõlgendada nii, et käesolevas asjas kirjeldatud skeem kujutab endast otsest või kaudset diskrimineerimist.
- 35 Kuna nende küsimuste selgitamine on põhikohtuasja lahendamise seisukohalt otsustava tähtsusega, peab Østre Landsret vajalikuks taotleda Euroopa Liidu Kohtult vastust eelotsuse küsimustele.